

Károlyi pártja.

1916 július 22.

A politika nem az evidenciák tudománya.

Ha a nemzeti élet irányításának minden mesterfogása olyan nagyon nyilvánvaló lenne, ha nem férne semmi kétség a 48-as program kiválóságához, akkor nem ülhetnének jóhiszemű emberek a ház jobb oldalán s gyanút kelthetne a politikus, aki szót mer emelni a közös hadsereg vagy vámterület érdekében.

Annyit bizonyára megenged Károlyi csoportja, hogy a szélső baloldalon innen is vannak önzetlen hazafiak, őket kissebbíteni, gyanúba fogni nemtelen dolog volna, amint a nemes dissidens gróf jóhiszeműségét se vonhatja senki kétségbe.

Menjenek Károlyiék a maguk útján. Az új pártalakulás még nem nemzeti meghasonlás. Talán hasznos lesz politikájuk a hazára. Egyebet úgy se kereshetnek, sem ők, sem egykori fegyvertársaik. Mementójuk csak a nagy és szegény görög hazafiúnak, Aristeidesnek szava lehet, amit Themistocleshez, legnagyobb ellenfeléhez intézett egy döntő északán: „Ha más alkalommal, úgy jelenleg is vételkedünk kell egymással, hogy melyikünk tesz a hazának nagyobb szolgálatot.“¹⁾

Sajnáltnók azonban, ha az új pártalakulás miatt sok ősi Károlyi birtok kerülne dobra. S azt is

1) Herodotos történeti könyvei. Budapest, 1893. 223. l.

sajnálók, ha Károlyiék új programjuk minden elvére mint megannyi dogmára esküdnének.

A magyar politikának dogmája, hogy a magyar nemzet történeti jogon vallja magáénak mai hazája egész területét, dogmája, hogy e földön csak magyar kultúra virágozhatik, dogmája, hogy független állami létünket annak minden vonatkozásában ki kell fejlesztenünk. Jogunk és kötelességünk ez.

De nem dogma a parlamentarizmus — a monarchikus államforma. Ez csak történeti és lélektani szükségesség mostanság, melytől eltérni nem okos, s azért nem tanácsos. — Nem dogma az a mérsékelt unió realis, mely a 67-es kiegyezésből folyik, s amelynek sokféle fogyatkozása éppen az elmúlt két évben vált nyilvánvalóvá.

Nem dogma az 1723 évi I. cikkely 3. és 4.§. valamint a II. cikkely 5-7. §. sem, amelyek a Habsburg család nőágára is kiterjesztik a trónöröklés jogát, és biztosítják az unio personalist. E törvény-cikkek történeti fejlődés eredményei. A százados kézitusában megapadt, kedveszegett, a Rákóczi szabadságharcban végleg elcsigázott magyarság, hozzá még a rendi Magyarország fogadta el az udvar unszolására fáradtan, kedvetlenül. Tudjuk, hogy ennek következménye a lélektanilag annyira kétes értékű unio personalis, következménye a közös védelem abban az absurd formájában is, amelyben e világháborúban jelentkezik s ami annyi fölösleges vérünkbe, könnyünkbe és vagyonunkba került. Nyögünk alatta s nem lelkesedünk érte, ahogy Székfü-teszi újabb könyvében: „Mindezt én

a nyolcévi belháború után bekövetkezett békés állapotokra értettem, arra a békés állapotra, mely a *pragmatica sancti*ót, a magyar állam egyik alaptörvényét, hozta létre. Kérdem, nem volnék-e akkor kiseprözni való hazaáruló, ha a háború után bekövetkező béke nem tetszenék nekem, az a béke, mely függetlenségünk alaptörvényének életföltétele volt, egy alaptörvényé, mely Magyarországnak és Ausztriának vállvetett védelmét, a magyar bakának és a tiroli vadásznak egy sorban harcolását tette lehetővé “¹⁾ Hagyján, ha a miéinknek csak tiroli vadászokkal kellene együtt harcolniok s ha a magyar hadsereget magyar vezényszóval magyar tábornokok vezetnék.

Ha Rákóczi lobogói nem hullanak porba a nagymajtényi síkon, ha szóba állanak kurucaink a titokban üzengető I. Józseffel, ha királlyá választanak egy Habsburgot, különbözött az örökös tartományok urától, ha megalapozták volna az unio familiarist, nem került volna sor a *sanctio pragmatica*ra s a benne biztosított unio personalisra.

Vajjon olyan absurd egy másik közjogi ellenzék, melynek nem kell a köztársaság, mert gye-rekes álom, nem kell az unio realis, mert megalázó, sorvasztó s csak Ausztria egy kis részének nagyhatalmi szereplését biztosítja, de még az unio personalis sem, mert kicsikart, lélektanilag természetellenes valami, olyan ellenzék, amely az unio familiaris elvének alapjára áll s biztosítván a dinasztia életét, a jogara alatt élő nemzetek fokozottabb életét is biztosítani kívánja?

1) Szekfü: Mit vétettem én? Budapest, 1916. 43. I.

Minthogy ezen politikai iránynak is lehetnek hívei, ma a magyarság bátorságának s öntudatosságának napjaiban inkább mint valaha, ne esküdjenek Károlyiék még közjogi alapjukra se mint szentségre. Szolgálják az ügyet szenvedelem nélkül, legjobb tudásuk és meggyőződésük szerint. Van egy gondolat, melyben mindnyájan találkozunk: öreg liberális vezérférfiak, a higgadt Andrassy, a régen és nem meddön viaskodó Apponyi, radikálisok és konzervatívusok, csendesek és hangosak: a szabad magyar haza és üdvösségének gondolata.
